Zdaniem Państwowej Inspekcji Pracy

Badania lekarskie pracowników

Medical examinations of employees

Pracownik w związku z chorobą przebywał na zwolnieniu lekarskim. Po zakończeniu okresu pobierania zasiłku chorobowego (182 dni) pracownik poinformował pracodawcę, że zamierza wrócić do pracy. Czy w związku z zawieszeniem wykonywania badań medycyny pracy, pracodawca ma obowiązek skierować pracownika na badania kontrolne? Co w sytuacji, gdy w placówce medycyny pracy, z którą pracodawca ma podpisaną umowę, nie będzie dostępnego lekarza medycyny pracy? Ponadto, kilku pracownikom niedługo kończy się ważność badań okresowych. Czy pracodawca może dopuścić ich do pracy, mimo braku aktualnych badań?

W ramach profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami pracodawca ma obowiązek kierować pracowników oraz osoby ubiegające się o zatrudnienie na badania lekarskie, których celem jest potwierdzenie zdolności do wykonywania określonego rodzaju pracy w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania. Zgodnie z art. 229 § 1 k.p. wstępnym badaniom lekarskim podlegają osoby przyjmowane do pracy, a także pracownicy młodociani przenoszeni na inne stanowiska pracy i inni pracownicy przenoszeni na stanowiska pracy, na których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia lub warunki uciążliwe. Natomiast pracownicy podlegają okresowym badaniom lekarskim. W przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą, pracownik podlega ponadto kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku — art. 229 § 2 k.p.

Pracodawca nie może dopuścić do pracy pracownika bez aktualnego orzeczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku w warunkach pracy opisanych w skierowaniu na badania lekarskie.

Jeżeli więc pracownik przebywał na zwolnieniu lekarskim z powodu choroby dłużej niż 30 dni, to przed dopuszczeniem do pracy pracodawca ma obowiązek skierować pracownika na badania kontrolne.

Zgodnie z art. 12a ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (DzU poz. 374 i 567) w przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, od dnia ogłoszenia danego stanu, zawiesza się wykonywanie obowiązków wynikających z przepisów:

1) art. 229 § 2 zdanie pierwsze, § 4a w zakresie badań okresowych i § 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (DzU z 2019 r. poz. 1040, 1043 i 1495),

2) art. 39a ust. 1 pkt 6, art. 39d ust. 2, art. 39f, art. 39j, art. 39k i art. 39l ust. 1 pkt 1 ustawy z 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (DzU z 2019 r. poz. 2140),

3) art. 22b ust. 7 ustawy z 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (DzU z 2019 r. poz. 710, 730, 1214, 1979 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 284, 400 i 462) w zakresie wykonywania okresowych badań lekarskich i badań psychologicznych.

Po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego, w przypadku gdy nie zostanie ogłoszony stan epidemii albo po odwołaniu stanu epidemii, pracodawca i pracownik są obowiązani niezwłocznie podjąć wykonywanie zawieszonych obowiązków i wykonać je w okresie nie dłuższym niż 60 dni od dnia odwołania danego stanu.

Natomiast w przypadku braku dostępności do lekarza uprawnionego do przeprowadzenia badania wstępnego lub kontrolnego, badanie takie może przeprowadzić i wydać odpowiednie orzeczenie lekarskie inny lekarz. Orzeczenie lekarskie wydane przez innego lekarza traci moc po upływie 30 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego, w przypadku gdy nie zostanie ogłoszony stan epidemii, albo od dnia odwołania stanu epidemii. Lekarz ten może przeprowadzić badanie i wydać orzeczenie lekarskie w trybie określonym w art. 2 ust. 4 ustawy z 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (DzU z 2020 r. poz. 514 i 567). Orzeczenie lekarskie wydane przez innego lekarza włącza się do akt osobowych pracownika.

Jednocześnie ustawa w art. 31m przewiduje, że orzeczenia lekarskie wydane w ramach wstępnych, okresowych i kontrolnych badań lekarskich, których ważność upłynęła po 7 marca 2020 r., zachowują ważność, nie dłużej jednak niż do upływu 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

Zawieszenie obowiązku wykonywania badań okresowych przez pracowników oraz obowiązku kierowania pracowników na badania okresowe przez pracodawców oznacza, że pracodawca może dopuścić do pracy pracownika, któremu po 7 marca 2020 r. upłynęła ważność okresowych badań lekarskich. Badania te zachowują ważność do upływu 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

O ile w przypadku badań okresowych ustawodawca zdecydował o czasowym zawieszeniu obowiązku ich wykonywania, o tyle w przypadku badań wstępnych i kontrolnych utrzymany został obowiązek kierowania pracowników na ww. badania. Tym samym, w przypadku osób przyjmowanych do pracy oraz pracowników, którzy przebywali na zwolnieniu lekarskim dłużej niż 30 dni, pracodawca nie może dopuścić pracownika do pracy bez uprzedniego skierowania pracownika odpowiednio na badania wstępne lub kontrolne. W razie braku dostępności lekarza medycyny pracy, badanie może przeprowadzić inny lekarz. Orzeczenie lekarskie wydane przez innego lekarza zachowuje ważność przez okres 30 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

Mgr Katarzyna Pietruszyńska-Jarosz
radca prawny
Departament Prawny
Głównego Inspektoratu Pracy
e-mail: katarzyna.pietruszynska-jarosz@gip.pip.gov.pl